מסורת הש"ס

תורה אור

אבותיהם ויזנו אחרי *הבעלים, יכול פגם ולא נהנה, או נהנה ולא פגם, א] ובמחובר לקרקע, ב] ובשליח שעשה שליחותו? תלמוד לומר וחטאה, נאמר °חטא בתרומה ונאמר חטא במעילה, מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה, ומי שפגם נהנה, ובדבר שפוגם בו נהנה, ופגימתו והנאתו כאחד, *ובתלוש מן הקרקע, ג] ובשליח שעשה שליחותו, אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה, ומי שפגם נהנה, ובדבר שפוגם בו נהנה, ופגימתו והנאתו כאחד, ובתלוש מן הקרקע, ד] ובשליח שעשה שליחותו, אינלי אלא *אוכל ונהנה ה] (בדבר שאין בו פגם), מנין *אכילתו ואכילת חברו, הנייתו והניית חברו הנאתו ואכילת חברו, אכילתו והניית חברו שמצטרפין זע"ז אפילו לזמן מרובה מנין? ת"ל °תמעול מעל מ"מ ~~אי~~ מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחד אף חטא האמור במעילה לא צירף שתי אכילות כאחד, מנין אכל היום ואכל למחר ואפי' לזמן מרובה? ת"ל תמעול מעל מ"מ ~~אי~~ מה חטא האמור בתרומה פגימתו והנאתו כאחד ו] מנין לאכילתו ואכילת חברו *ואפי' מכאן ועד שלש שנים מנין? ת"ל תמעול מעל מכל מקום ~~אי~~ מה חטא האמור בתרומה עד

ויקרא כב

א) [פסחים נג. סנהדרין סד. קדושין מב: זבחים מה. תמורה ג.]

יכול פגם ולא נהנה · כלומר יכול יהא מועל היכא דפגם ולא נהנה כגון שקרע בגד של הקדש דומיא דוימעלו דעבודת כוכבים דאיכא שינוי וליכא הנאה: **או יהא מועל כשנהנה ולא פגם** · כי היכי דאשכחן בסוטה דנהנה ולא פגם שהרי פגומה ושמדת שבעולה היא ומעילה היא: **או בדבר שמחובר לקרקע** · כגון באילן של הקדש ובשליח (א) שעשה שליחותו של בעה"ב יכול שימעול השליח כמו שאילו עשה מדעת עצמו: **ת"ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה** · ולא תשאו עליו חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה, ומי שפגם נהנה דהא עצמו שפגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה: **ובדבר שפוגם בו נהנה** · ולא בדבר אחר: **ופגימתו והנאתו כאחד** · בשעה אחת כדאמרינן הנאתו ובישרו שוה: **ובתלוש מן הקרקע** · דתרומה אינה נוהגת אלא בתלוש דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך היינו דאידגן: **ובשליח שעשה שליחותו** · דכי תרם מדעתו של בעה"ב הוא דהויא תרומה: **אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה** · מעל לאפוקי פגם ולא נהנה כגון שקרע שיראין של הקדש או לבש חלוק שנהנה ולא פגם (ב) ז] ואידך דקתני במתני' דנהנה [א] כחלי שיעור דלא מעל: ח] **ופגימתו והנאתו כאחד** · למעוטי פוגם האידנא פרוטה ונהנה למחר פרוטה: ט] **שליח שעשה שליחותו** · של בעה"ב דבעה"ב מעל פרט לשליח שלא עשה שליחותו אלא מדעת עצמו שלא מעל בעה"ב: **אין לי אלא אוכל ונהנה** · כדאמרן דכיון דיליף מתרומה י] לא אשכחן אלא אוכל דכתיב (ויקרא כב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו': **אכילתו ואכילת חבירו** · כגון שלקח שוה פרוטה מן ההקדש ואכל הוא חציה והאכיל חציה לחבירו או נהנה הוא כחצי שיעור ונתן לחברו החצי האחר ונהנה יא] (הוא והנאתו) ואכילת חברו כגון שסך משמן של הקדש בחצי פרוטה ונתן לחברו החצי האחר ואכלו (ג) וכן למפרע והכא לא מיירי בשום פוגם אלא באוכל: **ואפילו לזמן מרובה** · כגון שאכל זה חצי שיעור בשחרית וחבירו לערב (ד) מנין שמצטרפין ויהא הנהנה חייב ת"ל תמעול מעל ריבה: **אי מה חטא האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחת** · אלא אכילה יב] [אחת] בעי בכזית כדכתיב ואיש כי יאכל קדש וגו' יג] (דבתרומה) קא מיירי אף במעילה לא צירף שתי אכילות כאחת ואנן קי"ל דצירף בה שתי אכילות כאחת ומנין אתה אומר שאם אכל היום חצי שיעור ואכל למחר חצי שיעור דהיינו שתי אכילות ואפילו לזמן מרובה שהוא חייב: הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא "לזמן מרובה" דלעיל דהאי דהכא משמע בין לאחר שנים או שלשה ימים דקתני ביה אכל היום ואכל למחר והאי דלעיל לא משמע אלא ביום אחד דלא תנא "אכל היום ואכל למחר: **ואפילו** · לא השלים שיעור אכילתו: **מכאן ועד שלש שנים מנין** · שהוא חייב:

עצמו אומה דאין בזה מעילה קמ"ל מעילה דגבי עבודת כוכבים דהוי שינוי רשות בלא הנאה שמשנה עצמו מרשות הקב"ה ומעבודתו לרשות עבודת יד] כוכבים דאינו נהנה בזה אף אני אביא במעילה כשמשנה מרשות הקדש לרשות הדיוט כגון מוכר ונותן ומשאיל חפצים של הקדש להדיוט שמעל אע"פ שאינו נהנה וא"ת ולייתי מעילה דגבי עבודת כוכבים ולשתוק מסוטה וי"ל דאילטריך טו] מסוטה לאשמועינן דאפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר של הקדש אפ"ה אם נהנה מעל ואפי' בלא פגם כגון קטלא וטבעת דמתני' והא לא מצית למילף מעבודת כוכבים דעבודת כוכבים איכא שינוי טז] מרשות לרשות שמניח עבודתו של הקב"ה ועובד עבודת כוכבים להכי אילטריך מסוטה וא"ת ומסוטה היכי יליף הנאה בלא שינוי רשות והלא בסוטה איכא שינוי מרשות הבעל לרשות הבועל וי"ל דבסוטה ודאי ליכא שינוי רשות שהרי היא אינה מניחה את בעלה במה שמזנה תחתיו אבל מעבודת כוכבים מייתי *שמניח עבודת יז] הקדש והולך ועובד עבודת כוכבים וא"ת כיון דמעילה דסוטה אינה קרויה שינוי רשות א"כ מאי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי וכן הוא אומר איש איש כי תשטה אשתו ומעלה וגו' וי"ל דעיקר סמך אמעילה דעבודת כוכבים דמייתי לבסוף ומ"מ אגב אורחיה מייתי מעילה דסוטה לאשמועינן דאיכא מעילה בהקדש בנהנה בלא שינוי ובלא פגימה דומיא דסוטה כדמסיק לקמן א"נ נהי דשינוי רשות ליכא בסוטה כדפרישית שאינה יוצאה מרשות הבעל בכך מ"מ איכא שינוי קצת יח] והכי קאמר בברייתא אין מעילה אלא שינוי פי' יט] דשני פנים האחד שינוי דהנאה [ג] כמו נהנה מן ההקדש אפילו בלא שינוי רשות כגון גזבר ובלא פגימה דמ"מ הוי שינוי כיון שהקדש כל הנאותיו אסורות להדיוט וכן מצינו מעילה כיוצא בה גבי סוטה דכתיב כי תשטה אשתו וגו' וכדפרישית ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה כגון שינוי כ] מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט כגון מכירה כא] ונתינה והשאלה ומיד שנשתנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב כב] זכיה וקנין מהדיוט להדיוט אע"פ שלא נהנה כג] ועל שינוי זה מייתי מוימעלו דעבודת כוכבים [ג] דסגי כמו שינוי מרשות לרשות כדפי' בלא הנאה כך דקדק מהר"ת: [ד] **יכול** נהנה ולא פגם כד] [או] פוגם ולא נהנה וכו' · פי' נהנה ולא פוגם [ס"ד] ילפי' מעילה מסוטה שאינה פוגמה בבעילה של זנות שהיא עושה [ס] את בעלה ודומיא דהכי נימא גבי הקדש וא"ת מאי כה] [יכול] דקאמר וגם מאי מייתי מתרומה לפטור נהנה כו] בלא פגם [ו] דילפינן מעילה מסוטה והא מתני' היא דנתנה קטלא כז] טבעת דנהנה בלא פגם חייב וי"ל דמתניתין כח] בדבר שאין בו פגם שדרך תשמישו והנאתו בלא פגם והכא בדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף כט] בדבר שיש בו פגם ומייתי נמי מתרומה שדרך הנאה ע"י פגימה דהיינו אכילה לפטור ל] [ז] (כמה) דהקדש נהנה בלא פגם לא] (והכא אדבר שיש בו פגם קאי וה"ק יכול נהנה בלא פגם חייב בכל דבר אף) בדבר שיש בו פגם (ומייתי בדבר שתשמישו דרך פגם) כגון קרדום וחלוק וא"ת כיון דבדבר שיש בו פגם מיירי א"כ היכי תיסק לב] אדעתא לחיוביה ממעילה דסוטה והלא סוטה לא דמיא אלא לדבר שאין בו פגם כדפרישית וי"ל דמ"מ אי לאו מיעוטא דילפינן מג"ש דתרומה הוה ילפינן מסוטה כל נהנה בלא פגם אפילו בדבר שיש בו פגם אע"ג דלא דמי לסוטה משום דסברא הוא לומר כיון דאהנאה קפיד קרא לחייביה א"כ לא שנא אין בו פגם ולא שנא יש בו פגם להכי אצטריך תרומה לחלק לג] וכה"ג צריך לומר גבי פגם ולא נהנה יכול וכו' פגם ולא נהנה פירוש פגם ולא נהנה היסק אדעתי' למילף מעבודת כוכבים שפוגם ומחלל שהולך מאלהים חיים והולך אחרי ההבל ואינו נהנה כלל בזה שעבד עבודת כוכבים אף אני אביא במעילה לחייב פוגם בלא נהנה כגון מזיק הקדש ומשליכו לאיבוד כגון שנוטל חפצים של הקדש ומשליכו לאור או במים או משברו לד] וע"כ פגם דקאמר היינו כדפי' דליכא לפרושי כגון שמוציא מרשות הקדש ומכניסו לרשות הדיוט ע"י מכירה לה] ומתנה או שאלה וקרי ליה פגימה לפי שהקדש נפסד וחסר בזה ל"ל הכי דא"כ לו] כי מייתי מתרומה לפטור הא ודאי כיון דאיכא שינוי רשות הוא הא ודאי מעל והיא גופה ילפי' ממעילה דעבודת כוכבים וגם הכן נמי נתנה לחברו הוא מעל אלא ודאי מיירי במזיק בלא שינוי רשות כדפרישית וא"ת והיא גופה היכי בעי למילף מעבודת כוכבים והלא בפגם עבודת כוכבים איכא נמי שינוי רשות כדפ"ל וי"ל דמכל מקום סלקא דעתך אמינא דעיקר קפידא דקרא לאו משום שינוי רשות אלא אפגמא ופסידא דהקדש קפיד רחמנא ואם כן אפילו בלא שינוי רשות נמי סלקא דעתך אמינא לחיובי להכי אצטריך תרומה לחלק כך דקדק מהר"ת לז]: **מה** תרומה פוגם ונהנה · דהכתיב כי יאכל ואי אפשר לאכילה בלא פגימה שמפסיד התרומה מן הכהן לח] וגם פוגם בלא נהנה פטור בתרומה לט] לאפוקי נהנה בלא פגם בדבר שיש בו פגם ולאפוקי פגם בלא נהנה היכא דליכא שינוי רשות כגון מזיק מ] ואין להקשות לכתוב תרומה ולשתוק מאידך דהש"ס מצריך לקמן בסמוך: מא] **אכילתו** ואכילת חבירו · מיירי שהאכיל את חבירו שנתן לתוך פיו של חבירו דליכא לפרושי אכילת חבירו ע"י שליחות שלוה מב] חבירו לאכול מן ההקדש הא ליתא אע"ג דיש שליחות לדבר עבירה גבי מעילה [illegible] (קדושין דף [illegible] [illegible] א"כ שמא [illegible] מד]:

רבינו גרשום

של הקדש כל הני אין בהן פגם בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל וכיצד משערינן בהו הנאה אומרים כמה רוצה אשה ליתן שישאלוה תכשיטין כמות הללו להוליכן לבית משתה להכבד בהן באותו שיעור משלמת להקדש כשנשתמשה בהן: וכל דבר שיש בו פגם · כגון לבש בחלוק או כסה בטלית או בקע בקרדום כיון דעומדים לפגם לא מעל עד שיפגום בהן שוה פרוטה: ומודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם מעל · כלומר לכשיפגמו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם: במאי קא מיפלגי · פירכא היא דקא פריך אי הכי דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם לרבנן אי הכי היינו רבנן אם כן במאי קא מיפלגי: אמר רבא בלבושה מיצעאה · דלא לבש ליה לא לגמרי מבחוץ דלבוש דבחוץ פגים לאלתר ולא לגמרי מבפנים לגבי בשריה דההוא נמי פגים לאלתר דמתחכך לבשר אלא בלבוש שלובש בין זה לזה שאינו פוגם עד זמן מרובה: ומלמלי · בגד של פשתן דק הרבה ביותר כדאמרינן במס' גיטין שנמתח ונמלל דהוי כי אמנוא שכל כך הוא דק שכשכורכין אותו כולו ביחד אינו גדול יותר מאגוז וכיון דדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם אחת או פעמים בשנה ומשמרו הרבה שלא יפגם ואינו פוגם עד לזמן מרובה · ובהא קמפלגי ר"ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר אע"ג דפגים לאחר זמן כיון דאין בו פגם לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה שוה פרוטה ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ"מ אין מועלין בו עד שיפגום ובהא קמפלגי ר"ע סבר אע"ג דלא פגים ליה לאלתר מ"מ כיון דעתיד הוא לפגם לאחר זמן על ידי לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבישה כמו לאלתר פגמיה ומעל ורבנן סברי כדקאמרינן בפירוש במתני' כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי: נפש · דכתיב במעילה אחד היחיד כו': אין מעל אלא שינוי · כגון דמשנהו מקדש לחול וכן הוא אומר כי תשטה אשתו ומעלה בו שכן משנה מבעלה לבועל: וכן וימעלו וגו' · ויזנו אחרי הבעלים ששינו עצמן מרשות המקום לרשות הבעל *): יכול פגם ולא נהנה · כגון שקרע לבוש של קודש ולא נהנה ממנו או ששפך משקה קדש ולא נהנה ממנו: או נהנה · בדבר שיש בו פגם אבל לא פגמו כלום או בדבר שמחובר לקרקע כגון נהנה באילן של הקדש: ובשליח שעשה שליחותו של בעה"ב יכול שימעול השליח: ת"ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה ולא תשאו עליו חטא ונו' מה חטא התרומה

*) ע"כ שייך לעמוד הקודם

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ב מהלכות תרומות הלכה ט :

ד ב מיי' שם פ"ד הל' א :

ה ג מיי' פ"ז מהלכות מעילה הלכה א :

ו ד מיי' שם פ"ב הלכה ה :

ז ה מיי' שם פ"ו הלכה א :

ח ו מיי' שם פ"ב הל' ג :

ט ז מיי' שם הלכה ד ופ"ו הלכה א :

י ח מיי' פ"י מהלכות תרומות הלכה ג :

אוכל ונהנה מנין אכילתו כו' נ"ק [לקמן כ.]

שמניח עבודת הקב"ה והולך כו' נ"ק

נושא מבנה
מה חטא האמור בתרומה... אף חטא האמור במעילה...
שטף דברים
בנלמדים מתרומה
בג"ש "חטא-חטא"
למעילה, בהמשך
הברייתא ידון
בדברים ש"ש במעילה
ואין בתרומה וישאל
מנין, ובכך יופיעו
הסימונים: ◇

אי מה חטא" האמור בתרומה...

◆

שיטה מקובצת

א] ובמחובר לקרקע · כגון שישב על שדה הקדש דומיא דסוטה דמיירי במחובר כמער איש ולויות ואם תאמר תמעטיה מעבודת כוכבי' דאינה במחובר כדקי"ל אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם וי"ל דנהי דעבודת כוכבים לא מיקרי איסורא שייך בה דהר מותר ועובדו בסייף · תוס' כת"י : ב] ובשליח · ס"א פרט לשליח : ג] ובשליח · ס"א פרט לשליח : ד] ובשליח · ס"א פרט לשליח : ה] ונהנה · כך גרים רש"י אין לי אלא אוכל ונהנה אכילתו כו' ברוב ס"י ל"ג אלא הכי אין לי אלא אוכל ונהנה מנין אכילתו [כו'] · והרא"ש גרים אין לי אלא אוכל נהנה בדבר שאין בו פגם מנין אכילתו ואכילת חברו אוכל כיון דמתרומה יליף ובתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתיב ואיש כי יאכל קדש נהנה מנין דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם אכילתו ואכילת חבירו דאם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה חצי שיעור שסך חצי שיעור ואכל חצי שיעור למפרע והכא לא איירי בשאר פגם אלא באוכל · עכ"ל הרא"ש ז"ל : ו] כאחד אף חטא האמור במעילה כו' : ז] פגם ומי שפגם נהנה לאפוקי היכא דהדר קרע ופגם חצי שיעור ואידך דלבש ונהנה כחצי : ח] מעל הס"ד ומה"ד ובדבר שפוגם בו נהנה למעוטי אי פגם חצי שיעור ונהנה חצי שיעור ושפגימתו והנאתו כאחת: ט] מה"ד ובשליח שעשה : י] מתרומה בתרומה לא: יא] ונהנה או הנאתו ואכילת : יב] אכילה שלימה בעי בכזית בתרומה כדכתיב: יג] וכו' ובתרומה קא אות ד' נמחק : יד] כוכבים ואינו [illegible]

הגהות צ"ק [illegible]

[illegible]

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה או בדבר שמחובר וכו' ובשליח שעשה [illegible]

גליון הש"ס גמ' ובתלוש מן הקרקע. עיין [illegible]